

Бережна Д.О.,
студентка 5 курсу,
6 групи, Інститут прокуратури
та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

ЗАГАЛЬНІ РИСИ ЗЛОЧИНЦІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ НА ОБ'ЄКТАХ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

Ключові слова: особа злочинця, соціально – демографічна характеристика, профілактика злочину.

Key words: criminal person, socio - demographic characteristic, prevention of crime.

Анотація: аналіз особи злочинця, визначення поняття, стать, вік, особливості характеру, обґрунтування необхідності дослідження даного питання.

Abstract: analysis of the person of the offender, definition of the concept, gender, age, peculiarities of the character, justification of the necessity of study on this issue.

Злочинність у паливно-енергетичному комплексі (далі – ПЕК) України утворюють злочини, що вчиняються у нафтогазовій та вугільній галузі, електроенергетиці та атомно-промислового комплексу, є небезпечним явищем для нашого суспільства. Особливо гостро ця проблема постає у реаліях сьогодення, оскільки держава зазнає колосальних матеріальних збитків, що негативно впливає як на економіку країни, так і на соціально - економічний рівень життя наших громадян. Усе це призводить до зниження рівня національної безпеки країни. Саме тому досить актуальним є питання вивчення осіб, які їх вчиняють, що дозволить проаналізувати та розробити механізми профілактики даного виду злочинів.

Особа злочинця у сфері ПЕК характеризується сукупністю істотних та стійких соціальних властивостей і ознак, які йому притаманні, та вказують, що вчинене діяння характеризується суспільною небезпечністю. [1, с. 363].

Даний злочин, зазвичай, вчиняють особи, які безпосередньо залучені до виробничого процесу та суб'єкти підприємницької діяльності, що працюють на ринку енергоносіїв. Також злочинцями можуть бути службові особи органів влади й управління, що здійснюють адміністративно-

управлінську і господарсько-управлінську діяльність у сфері ПЕК [2, с. 198]. Отже, категорію злочинців у сфері ПЕК становлять особи, які мають прямий чи опосередкований зв'язок як з енергосіями, так і з різного роду управлінськими функціями, тобто чітко обмежене коло осіб, які можуть вчинити такий злочин.

Звичай особа злочинця у сфері ПЕК це переважно чоловіки. Цей аспект пов'язаний не тільки з тим, що на них взагалі припадає більша кількість вчинюваних злочинів, але це також можна пояснити складністю та особливістю трудового процесу, тому у цій сфері діяльності переважають чоловіки. Проте було б не правильним стверджувати, що жінки зовсім не вчиняють даний вид злочинів, бо вони виконують другорядні ролі під час вчинення злочину.

Що стосується середнього віку таких осіб, то ними є переважно особи молодого віку до 35 років. Це пояснюється тим, що в силу фізіології, саме в такому віці особа є досить енергійною. Вони виділяються серед інших працівників більш старшого віку своєю неординарністю, винахідливістю та здатністю піти на ризик. Тому типовими злочинцями є крадіжки майна, електричних мереж, кабельних ліній зв'язку та їх обладнання.

Особи більш старшого віку притягуються до відповідальності за заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою, вчинення злочинів, пов'язаних з виконанням ними професійних обов'язків, таких як привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, злочинів у сфері господарської або службової діяльності. Такі особи мають життєвий досвід, високий рівень освіти, є гарними професіоналами у своїй сфері діяльності, мають розвинений професійний та соціальний інтелект, обіймають статусні посади, які надають їм можливість використовувати владу та статус для незаконного збагачення [3, с.88 – 89].

Соціально-демографічну характеристику особи злочинців у галузях ПЕК складають переважно особи, які мають середню (повну чи неповну) освіту. Але на думку В. В. Бедь, прямої кореляційної залежності між рівнем освіти і формою антисоціальної поведінки немає, однак рівень освіти впливає і на правосвідомість, і на формування світоглядних поглядів, і на здатність вибору того чи іншого варіанта поведінки [4, с. 146]. Вказані особи мають з різних причин нестійке матеріальне положення, саме воно спонукає більшість з них на скоєння злочину. Такі злочинці зазвичай неодружені і незаміжні, бо як стверджують багато науковців, сім'я є превентивним чинником у боротьбі зі злочинністю, сімейні особи хоч і вчиняють злочини, але за статистичними даними набагато рідше.

Типовий злочинець у сфері ПЕК це особа з корисливою установкою, яка має завищені життєві матеріальні стандарти, розвинутий інтелект, високий або достатній рівень освіти і професійної підготовки, добре володіє інформацією про технологічний процес, вміє міркувати та будувати плани реалізації злочину, при цьому вона використовує як законні форми організації економічної діяльності, так і протизаконні.

Такий злочинець має більш високий, в порівнянні із звичайними громадянами, рівень імпульсивності і агресивності, також існують розбіжності між самооцінкою і власними потребами, яка може бути досить висока, іноді надто завищена, постійне самовиправдання, перекладання вини на інших осіб.

Підводячи підсумки, варто наголосити на тому, що типові риси особи злочинця у галузі ПЕК дають змогу мати не тільки реальну уяву про те, хто ж все-таки може вчинити даний вид злочину, але й модель індивідуально-психологічних якостей особи злочинця, що у свою чергу є поштовхом для розробки методики превентивного впливу на потенційного злочинця. Саме у цьому виявляється єдність таких кримінологічних понять як «особа злочинця», «причини і механізм злочинної поведінки» та «профілактика злочинів».

Список використаних джерел:

1. Кримінологічна характеристика осіб, винних у вчиненні злочинів у паливно-енергетичному комплексі України / В. В. Фінчук // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2013. - № 3. - С. 363-370.
2. Поняття злочинності економічної спрямованості у паливно-енергетичному комплексі / Б. Головкін // Вісник академії правових наук України. - 2012. - № 1. - С. 193-202.
3. Б. М. Головкін. Злочинність у паливно-енергетичній сфері України: кримінологічна характеристика та запобігання : монографія / Б. М. Головкін, Г. Ю. Дарнопих, І. О. Христюк та ін. ; за заг. ред. – Харків : Право, 2013. – 248 с.
4. Бедь В. В. Юридична психологія: навч. посіб. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К., 2004. – 220 с.

5. Структура злочинних проявів на об'єктах паливно-енергетичного комплексу України: досвід узагальнення матеріалів судової практики / С. С. Шрамко // Право і Безпека. - 2010. - № 4. - С. 197-202.

6. Б. М. Головкін, Я. Т. Наваліяна. Психологічні особливості злочинців / Форум права. - 2012. - № 4. - С. 223-230.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017